Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 238. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 10-го ГРУДНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 10, 1954. No. 238. VOL. LXI.

АЙЗЕНҐАВЕР ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД ПОЛЕМІКИ З МЕККАРТІ

НЕБЕЗПЕКА СВІТОВОЇ ВІЙНИ ЗМЕНШИЛАСЯ; ПРЕЗИДЕНТ НЕ ХОЧЕ ВИЯВЛЯТИ СВОЇХ ПЛЯНІВ НА 1956 РІК

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер найбільше часу на пресовій конференції мусів присвятити відповідям на запити журналістів про своє відношення до сенатора Джозефа Р. МекКарті. Айзенгавер зовсім не турбується тією можливістю, що сенатор МекКарті разом із своїми прихильниками зміг би заснувати третю партію. Також відмовився президент висловити свою особисту думку про обвинувачення МекКарті немов би уряд президента Айзенгавера „зам'яко" поборює комуністів у цій країні і закордоном. Президент сказав, що він не хоче говорити про сенатора МекКарті як про особу, бо не хоче дати себе втягнути в ділянку особистих лайок і зневаг. На думку президента, було б дуже важко тепер заснувати нову партію. Айзенгавер заявив, що теперішня Республіканська партія, поступова і одночасно поміркована, може дуже добре дбати про потреби американського народу та про його безпеку. Але, сказав президент, коли є такі люди, що бажають залишити Республіканську партію для якихсь другорядних цілей, то можуть це робити, бо ж це їхня справа. В загальному, Айзенгавер переконаний в тому, що американському народові вистачають теперішні дві партії — республіканська і демократична. Президент зовсім не згадував прізвища сенатора МекКарті, тільки загально відповідав на запити журналістів. Хоч він мав бути розгніваний на МекКарті, то цього зовсім не було видно на пресовій конференції. Президент часто усміхався, а раз таки щиро сміявся разом із журналістами. Айзенгавер не хотів сказати, чи він буде кандидувати на президента під час виборів 1956 року, і відмовився заявити, чи розбиття в його партії мало б якийсь вплив на нього при вирішуванні цієї справи. Він тільки заявив, що особисто підтримував би такого республіканського кандидата на президента, який мав би той сам погляд на життя, що й він; це було б тоді, коли б сам Айзенгавер відмовився кандидувати в 1956 році.

Президент Айзенгавер на пресовій конференції. Він усміхається, хоч справи, які він заторкував, не належать до приємних

Айзенгавер твердив, що небезпека світової війни зменшилася, хоч китайські комуністи засудили до ув'язнення американських летунів. Небезпека світової війни почала зменшатися вже тоді, коли Айзенгавер обіймав був пост головного команданта Північно-Антлантійського Оборонного Порозуміння. На думку Айзенгавера, тепер немає „миру", а є тільки „перемир'я", бо під час миру народи думають про те, щоб дбати про свій добробут, а не про те, щоб все йшло на свою оборону, або на зброю для знищення інших. Президент заявив, що згідно з міжнародним правом китайський комуністичний уряд мусить звільнити американських летунів, які попали в комуністичний полон. З інших справ Айзенгавер говорив про те, що уряд внесе до Конґресу законопроєкт про допомогу Азії (Далекому Сходові), але ще невипрацьовані подробиці цього закону. Президент твердив, що в перші роковини його промови перед Генеральною Асамблеєю про мирне застосування атомової енергії можна говорити про деякі успіхи на цьому полі, і про них говоритиме державний секретар Джан Фостер Доллес. З внутрішньої політики президент порушив такі справи: Коли голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер говорив про „нездібність" Айзенгавера бути президентом, то повинен був дивитися не в вікно, тільки в дзеркало. Айзенгавер закликав усіх американців щоденно пити півтори унції молока, бо тоді розв'яжеться криза в молочній господарці цієї країни. Президент закликав пресу, радіо і телевізію, щоб дбали про те, щоб у Дні безпечної їзди 15 грудня якнайбільше зменшити число автових катастроф. Секретар праці Джеймс П. Мічелл в своїй промові на конвенції КІО в Лос Анджелесі висловив свої власні думки, а не думки уряду про зміну робітничого закону. В понеділок, 13 грудня, президент нараджуватиметься з конґресовими республіканськими провідниками, а в вівторок, 14 грудня, відбудеться нарада також із демократичними провідними політиками в Конґресі.

Айзенгавер не старається помиритися з Новлендом

Вашинґтон. — Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив журналістам, що зовсім немає старань, щоб сенатор Вільям Ф. Новленд міг зустрінутися з президентом Айзенгавером та вирівняти свої розходження в справі закордонної політики. Гаґерті назвав поголоски про плянування такої зустрічі „видумкою". „Я не можу давати коментар про те, чого немає", —. казав Гаґерті. Президент Айзенгавер зайняв становище в цій справі на своїй пресовій конференції, коли заявив, що кожний має право мати свою думку про всякі справи, і тому і сенатор Новленд може займати інше становище в справі бльокади комуністичного Китаю. Президент має незабаром відбути конференцію з республіканськими конґресовими провідниками, між якими буде й сенатор Новленд, але не є передбачена окрема конференція між сенатором і президентом. Президент вірить, що ті політики з-поміж республіканців, з якими він має співпрацювати, не розходяться з ним у головних справах, бо якби так було, то виникла б дуже важка ситуація, яка унеможливлювала б всяку співпрацю.

Мічелл за примусову приналежність до робітничих організацій

Лос Анджелес. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл на конвенції Конґресу Індустріяльних Робітників заявився за тим, щоб ті 17 стейтів, де окремі закони дозволяють затруднювати і тих робітників, які не належать до робітничих спілок, — скасували ці закони. Мічелл виступив проти тих підприємців, які домагаються того, щоб федеральними законами дати „право на працю" всім робітникам, значить і тим, що не є членами робітничих організацій. Делеґати робітничої конвенції КІО з радістю прийняли промову Мічелла, але домагалися, щоб він ділами довів щирість своєї заяви і почав діяти в тому напрямі, щоб дійсно ті закони, що є звернені проти зорганізованого робітництва, були направду скасовані. Голова КІО Волтер П. Рутер заявив, що Мічелл доведе щирість своєї заяви, коли уряд президента Айзенгавера, якого членом є Мічелл, внесе законопроєкт про зміни робітничого закону Тефта-Гартлі. Секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив, що Мічелл виголосив свою промову про скасування закону про „право на працю" без порозуміння з урядом, і що його плян — це його власна (себто Мічеллова) думка.

Стівенсон мусить змагатися за кандидатуру на президента

Савт Бенд, Індія. — Нововибраний голова Демократичного Крайового Комітету Пол М. Ботлер заявив на пресовій конференції, що якщо Адлей Е. Стівенсон схоче здобути демократичну номінацію на президента в 1956 році, то мусить енерґійно за неї змагатися, бо це йому не піде так легко, як 1952 року. Ботлер казав, що він знає з часописів, телевізії та радія, що Стівенсон буде кандидатом на президента в 1956 році, бо більшість часописів і тепер вважають Стівенсона головою демократичної партії. На запит журналістів Ботлер згадав між майбутніми демократичними кандидатами на президента в 1956 році ще й такі особи: сенатори Естес Куфовер і Ричард Б. Расселл, губернатори Френк Ловші і Меннен Вільямс; нововибрані губернатори Дж. М. Лідер і Аверелл Гарріман. Стівенсон енерґійно мусітиме боротися, щоб здобути демократичне найменування на кандидата на президента ЗДА. І Стівенсон і всі інші кандидати мусять при кінці 1955 року зголосити партійному проводові про свої наміри бути кандидатом на президента держави.

Труман обіцяє співпрацювати з Ботлером

Кензас Ситі, Мо. — Бувший президент Геррі Труман розмовляв із нововибраним головою Демократичного Крайового Комітету Полом М. Ботлером і обіцяв йому повну підтримку в його праці. Тим способом зліквідовано непорозуміння, яке виникло було в Демократичній партії після того, як на голову Крайового Комітету вибрано Пола Ботлера, проти якого був Труман. Ботлер поїхав до Трумана, бо бажав мати його підтримку на пості що його тепер займає, та хотів усунути підозріння, що Демократична партія роздвоєна внаслідок невибору кандидата що його поручив Труман. Труман заявив, що він противився виборові Ботлера не з особистих причин, і обіцяв повну підтримку Ботлерові. І Труман і Ботлер заявили, що демократи виграють під час виборів у 1956 році.

Вилсон про оборону країни

Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив на пресовій конференції, що видатки на оборону країни дійшли вже до такої межі, що їх не можна далі зменшувати, хібащо поправилася б світова ситуація. Вилсон казав, що зменшення видатків на оборону могло б відбутися в межах двох більйонів долярів, а не більше. Він ще напевно не знає, скільки виноситимуть видатки на оборону в цьому фінансовому році, але правдоподібно вони становитимуть коло 35 більйонів долярів. З цієї заяви Вилсона виходить, що в найближчому фінансовому році видатки на оборону ЗДА могли б виносити 33 більйони долярів або навіть і 37 більйонів. Бувший президент Труман передбачав видатки на оборону в межах 35—40 більйонів долярів. Департамент оборони найбільше енерґії витратив на свою реорганізацію та на розмежування компетенцій трьох родів зброї: армії, фльоти й летунства. ЗДА не плянують розбудовувати свої бази на Формозі згідно з новим договором з урядом Національного Китаю.

Дальше зменшення бюджету загрожувало б безпеці держави

Вашинґтон. — Демократичний сенатор Геррі Ф. Бирд домагався, щоб президент Айзенгавер дотримав своєї обіцянки і збалянсував федеральний бюджет, про що говорив під час виборчої кампанії в 1952 році. Два республіканські сенатори Прескот Буш і Ралф Е. Фландерс, промовляючи в обороні уряду президента Айзенгавера, заявили, що дальше зменшення бюджету грозило б небезпекою для оборони держави. Сенатор Буш сказав, що „дві третини всього бюджету йде на оборону держави", і коли б уряд хотів не допустити до трибільйонового дефіциту, то збалянсування бюджету відбулося б коштом видатків на оборону держави.

КОМУНІСТИЧНИЙ КИТАЙ ВИРАЗНО ПОГРОЖУЄ ВІЙНОЮ

Гонґ Конґ. — З'єдинені Держави мусять перейняти на себе „всі важкі консеквенції", якщо вони не відтягнуть „всі свої збройні сили" з Формози, Піскадорських островів і протоки Формози, — заявив комуно-китайський прем'єр і міністер закордонних справ Чу-Ен-лай у своїй промові, що її виголосив в середу 8-го ц. м. Він склав ту заяву у зв'язку з проголошенням американсько - націонал-комуністичного договору про взаємну безпеку. Той договір, що ґарантує націонал-китайцям автоматичну американську допомогу в обороні Формози й Піскадорських островів, є — на думку комуно-китайського речника — „важкою провокацією, що нагадує війну". Формоза — казав Чу Ен-лай — є інтеґральною частиною Китаю і комуно-китайський уряд ніколи не погодиться на мир ціною втрати частини її, китайської території в користь „зрадників народу". Договір між ЗДА й націонал - китайським урядом, що володіє на Формозі, санкціонує — казав комуно-китайський міністер — „збройний грабунок" і „приготовляє нову війну". Чу Ен-лай з притиском заповів, що комуністичний уряд Китаю „визволить" Формозу без уваги на погрожування Китаєві війною і що китайські комуністи „виелімінують всяке чужинецьке встрявання в китайські справи".

Домагаються відкликання американської фльоти з Середземного моря

Вашинґтон. — У відповідь на те, що польовий маршал Англії Монтґомері вважає непотрібними великі літаконосці, асистент секретаря летунства Джеймс Г. Смит заявив: „Але організація, в якій польовий маршал Монтґомері є заступником головного команданта, домагається, щоб Шоста Американська Фльота з своїми літаконосцями залишалася на водах Середземного моря". Смит каже, що він бажав би, щоб американська фльота могла залишити Середземне море, де немає великої можности маневрувати з огляду на вузькість цього моря. Американська фльота мусить вже сьомий рік стояти на Середземному морі, бо її літаконосці таки дають можливість союзникам, на випадок потреби, бомбардувати літаками деякі ворожі пункти. Смит каже, що американська команда слухає військової команди НАТО, але американці свідомі того, на яку небезпеку наражена американська фльота, що мусить стояти на вузьких водах Середземного моря.

Здоров'я Папи щораз краще

Рим. — У стані здоров'я Папи Пія XII наступило дальше поліпшення. Папа краще спить і більше відпочиває, бо минулася надзвичайно прикра гикавка, яка томила його днями й ночами. Минулася також гарячка, і живчик нормальний, хоч слабкий. Строга дієта обмежується до бульйону, розвареної тапіоки, кашки й кількох ложечок овочевого соку. Серце, печінка, обіг крови й легені у Папи задовільні, а вся недуга зосереджена в стравоході. Проте лікарі виключають нарість. Щойно за кілька днів, при умові дальшого поліпшення стану здоров'я, можна буде перевести радіоскопійну перевірку. Надзвичайне ослаблення Папи спричинила не тільки недуга, але й конечність вживати штучного відживлювання та нерухоме лежання. Зрештою Папа ще не залишає постелі. Лише в середу 8 грудня ц. р. встав і, сидячи у вигідному кріслі, промовив до заінстальованого в його спальні мікрофону, закриваючи коротенькою промовою Марійський рік.

Юґославія хоче замиритись з Ватиканом

Беоґрад. — Хорватський католицький єпископ Сепер відвідав комуністичного лідера в Хорватії. Розмова велася про взаємини між Юґославією і Ватиканом і про забезпеку прав Католицької Церкви в Юґославії. Між Юґославією і Ватиканом всі зв'язки були розірвані в січні 1953 року, коли Юґославія припинила дипломатичні взаємини з Ватиканом. Вони загострилися наслідком засудження в 1946-му році на 16 років в'язниці кардинала Степінача, що його юґославський уряд звільнив три роки тому під натиском західньої дипломатії, засудивши його жити конфінованим у селі на Хорватії. Юґославський уряд — повідомляє преса — хоче „зрівноважити" поліпшення взаємин з СССР наладнанням взаємин з Ватиканом. Також зближення з Італією після полагодження справи Трієсту змушує поставитись толерантніше до Католицької Церкви.

Цьогорічний діточий Святий Миколай почав свою подорож по землі з Голляндії, з'явившись на великому зібранні дітей і їх родичів, між якими була теж і королева Юліяна зі своєю малою дочкою, принцесою Марійкою. „Святий" вітається з принцесою, а королева, разом з іншими, чекають на свою чергу щоб стиснути свято-миколаївську правицю.

ОН РОЗГЛЯДАЮТЬ СПРАВУ УВ'ЯЗНЕНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕТУНІВ

ВЕЛИЧЕЗНОЮ БІЛЬШІСТЮ ВІДКИНЕНО АРҐУМЕНТИ КОМУНІСТІВ

Об'єднані Нації. — З'єдинені Держави звернулись з закликом до Об'єднаних Націй — вжити всього свого морального авторитету, щоб видістати з комуністичного Китаю безправно затриманих там і в'язнених альянтських вояків. На засіданні Генеральної Ассамблеї, яке відбулося у середу 8-го ц. м. першим промовляв амбасадор ЗДА Генрі Кебот Ладж, який предложив резолюцію 16-ти альянтських держав-комбатантів з Корейської війни. Ця резолюція стверджує, що затримання альянтських військовиків, які дістались в комуністичний полон підчас тривання в Кореї воєнних дій, є нарушення постанов про перемир'я. 48 голосами проти 5 комуністичних, при 4-ох, що здержались (Бурма, Індія, Індонезія і Сирія) і 3-ох неприсутніх, — прийнято ту резолюцію. Так само рішено 44 голосами проти 5-и і при 9-ох, що здержались, — приступити негайно до дебати, не чекаючи, як вимагає звичай, 7 днів і не відсилаючи того внеску до ніякої комісії.

Президент Об'єднаних Націй Ван Клеффенс звернувся з закликом до присутніх, — щоб вони мали на увазі, що найважнішою ціллю дебати є допомогти полоненим, отже, щоб сказані в дебаті слова не пошкодили успішній розв'язці цієї проблеми. Хоч у резолюції говориться конкретно тільки про 11 ув'язнених летунів, а про всіх інших у комуністичному полоні згадується тільки загально, американський представник предложив Генеральній Ассамблеї список 2,840 альянтських вояків включно з південними корейцями, що їх комуністи не випустили з полону, ані не сказали, що з ними сталося.

Репрезентанти ЗДА, Англії й Канади гостро відповідали на арґументи Маліка, що — мовляв — комуно-китайці „мали право" затримати й ув'язнити „шпигунів" та що, зрештою, комуністичний Китай не є відповідальний за букву договору про перемир'я, підписаного китайськими „добровольцями". Канадійський міністер закордонних справ Пірсон звернув увагу Малікові, що той останній краще зробив би, як би сказав Пейпінґові, щоб той „не затроював міжнародної атмосфери" і то якраз в моменті, коли ніби та атмосфера стала кращою. Англійський міністер Наттінґ підкреслив, що „довір'я" мусить бути двостороннє" і першою передумовою для злагідження міжнародної атмосфери є довір'я, що друга сторона льояльно дотримує підписані договори.

Комуністичне радіо з Пейпінґа проголосило, що комуно-китайський уряд не випустить американських „шпигунів", без уваги на те, що захочуть Об'єднані Нації.

Німеччина найактивніша у зв'язках з азійськими країнами

Вашинґтон. — В Азії є тепер менше воєнних дій, зате більше потреби для економічної допомоги — твердив державний секретар Доллес на своїй вівтірковій пресовій конференції. Він заповів, що на найближчу сесію уряд зголосить проєкт фінансової допомоги недорозвиненим азійським країнам, яка вміщається в загальній закордонно-політичній концепції уряду. Така фінансова допомога для покращання і соціяльних відносин у недорозвинених країнах є найкращим засобом охорони тих країн від комуністичної пропаґанди. Доллес звернув при цьому увагу на конечність участи в цій програмі уряду приватного капіталу і вказав, як на найкращий приклад, на Західню Німеччину, приватний капітал якої активно анґажується в розвитку малорозвинених країн. Західньо-німецькі господарські кола вбачають в цих країнах можливості для доброго власного бизнесу й інвестують там капітал та розбудовують промисел. Всередині уряду, пишуть американські часописи, є поважні розбіжності в поглядах на спосіб, як треба допомагати азійським малорозвиненим країнам. Тоді, коли директор адміністрації закордонних акцій Стассен хотів би створити для Азії щось ніби европейський Плян Маршала, — секретар фінансів Гомфрі вважає, що Світовий Банк, Банк для Імпорту-Експорту і Міжнародна Фінансова Корпорація з своїми 100 мільйонами долярів можуть цілком покрити потребу малорозвинених азійських країн.

В АМЕРИЦІ

● **Спортове Товариство з Ню Орлінсу**, Луїзіяна, запросило президента Айзенгавера прибути на футбольні змагання між дружиною фльоти і Міссіссіпі, які відбудуться на Новий Рік. Визначні політики стараються дістати прихильну відповідь президента на це запрошення. На цих змаганнях буде присутній секретар фльоти Чарлз С. Томас.

● **Армійський часопис** „Ди Армі Таймс" пише, що бувший дорадник сенатора Дж. МекКарті Рой М. Кон не відбув приписаних військових вправ у Національній Ґвардії. Кон відбув тільки 56 відсотків вправ, а повинен був відбути принаймні 90%. Інформаційний офіцер в Олбані майор Дж. Е. Кенні заявив, що він не може дати вияснень в цій справі, бо це — державна таємниця.

● **Відділ комітету** для оборони сен. МекКарті в місті Джерзі Сити заявив, що він не розв'яжеться і буде далі діяти, домагаючись звільнення з військової служби генерала бриґади Ралфа В. Цвікера, який „не надається на те, щоб командувати військом ЗДА в таких часах, як тепер".

● **Конґрес** Індустріяльних Організацій п'ять років тому викинув із членства десять лівих робітничих спілок за їхні зв'язки з комуністами. Тоді ті спілки мали 1,500,000 членів, а тепер їхнє членство зменшилося до 300,000 осіб.

● **Стейтова Книгозбірня** в столиці Нюйоркського стейту Олбані два місяці тому продала, як „непотрібний папір", тисячі старих документів, які походять ще з перших років колоніяльної доби. Тепер ці документи вдалося знайти в паперовій фабриці в Квебеку, в Канаді, де їх мали переробити на новий папір.

● **Голова** Армко Стіл Корпорейшен Чарлз Р. Гук заявив, що в 1955 році в сталевій продукції в ЗДА буде звишка, бо мають випродукувати коло 105 мільйонів тонн сталі. До збільшення продукції спричиниться більший рух в автовій продукції, в будівельному промислі та в машинобудуванні.

В СВІТІ

● **Командування американської армії** в Европі видало наказ, що проголошує війну товстінню старшин і вояків. Багато осіб з військового складу мають „завелику вагу", а командування звертає увагу, що фізичний стан вояків і старшин має бути такий, щоб кожної хвилини всі вони були здібні переносити труднощі, зв'язані з похідним життям. Надто товстих вояків відсилатимуть до шпиталів на дієту.

● **В містечку Шатле** під Парижем введено вперше у Франції обов'язкове пиття молока коштом держави. У виконанні гасла Мендес-Франса, що в молоці — здоров'я людини, кожна дитина мусить випивати щодня пів кварти молока. Воно злегка осолоджене. Додають ще булку. Цей звичай помалу вводитимуть до всіх шкіл, облегшуючи цим також сільському господарству збут молока.

● **„Аль Мізрі"** — це був дуже поширений на Середньому Сході демократичний єгипетський часопис. За його опозиційність до теперішнього режиму, єгипетський уряд припинив його і заочно засудив його видавця, який втік до Швайцарії. Тепер цей видавець, Махмуд Абуль Фат, звернувся із скаргою до Об'єднаних Націй, заявляючи, що заборона його часопису була репресією супроти свободи слова в усьому світі. Цим, мовляв, зроблено замах на свободу людства.

● **Ватикан** видав заборону всім католикам жувати ґуму перед прийняттям Св. Причастя. Ґума, мовляв, має в собі деякі кормові субстанції і тому її жування є зламанням повного посту, необхідного для підготови до Св. Причастя. В останньому році дозволено у виїмкових випадках пити перед Причастям чисту воду і, в деяких випадках, заживати ліки.

● **Совєтська делеґація** в Об'єднаних Націях виготовила проєкт міжнародної конвенції користування радіом, яка, коли б її прийняти, довела б у практиці до строгої цензури над усіми радіопередачами в кожній державі. Представник ЗДА в соціяльній комісії, куди внесено цей проєкт, запротестував проти таких „свободолюбних" затій большевицького делеґата.

● **Чін Пенґ**, комуністичний лідер у маляйських джунґлях, рішив порадитися кращого фахівця, як робити комуністичну диверсію, і поїхав до північного В'єтнаму на відвідини до Го Чі-мінга. В Англії побоюються, що у висліді цих відвідин зросте терористична акція на Маляйському півострові.

● **Черчил** заборонив трьом англійським адміралам виступити в телевізійній програмі, що мала займатись питаннями майбутньої атомової війни. Він пояснив свою заборону побоюванням, щоб адмірали не сказали непотрібних речей.

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БЕЗПІДСТАВНИЙ ЗАКИД

Сенатор Мек Карті, що має великі заслуги в поборюванні підривної комуністичної п'ятої колони, зробив помилку, накидаючись на президента Айзенгавера та його уряд і закидаючи їм „слабість" у поборюванні комунізму. Що більше, із заяви сен. МекКарті, яку він склав минулого вівтірка під час переслухань очолюваної ним сенатської комісії в справі комуністичної інфільтрації у фабриках, що працюють для оборони, можна б вносити, що Президент та його адміністрація ще й зі свого боку ставили труднощі в поборюванні комунізму, інакше кажучи, — обороняли комуністів.

Закид не тільки безпідставний, але й безглуздий, головно, коли мова про комуністичну п'яту колону в цій країні, бо до цього в першу чергу він відноситься. Звичайно, в одному чи другому випадку можна б було мати побажання і вимагати більшої рішучости в поборюванні комунізму, якщо оцінювати справу з зовнішніх і всім відомих проявів. Кожна акція, скерована проти таких законспірованих злочинців, як комуністична п'ята колона, не доконче мусить вестись у повному публічному світлі, але це ще далеко не означає, що вона не ведеться. Між іншим, на цю тему дав деякі дуже інтересні, довірочні інформації делеґатам останньої конвенції УНСоюзу у Вашинґтоні діючий тоді заступник генерального прокуратора, п. В. Роджерс, промовляючи на конвенційному бенкеті. Тепер, після виступу сенатора МекКарті, Білий Дім зі свого боку подав промовисті підсумки дотеперішнього поборювання комунізму урядом президента Айзенгавера, додаючи, що про це поборювання та його силу й успіх могли б найкраще сказати самі комуністи та їхні провідники, майже в комплеті за ґратами.

Це — щодо поборювання комунізму всередині країни. Але й інший закид сен. МекКарті, що президент Айзенгавер спокійно приглядається, як китайські чи інші червоні „мальтретують" американців, був висловлений в такому тоні, в такій формі і в такому зв'язку, що виглядав більше на напасть, ніж на речову політичну опінію відповідального діяча. З поміркованою, чи радше обережною політикою президента Айзенгавера супроти міжнародного большевизму не погоджуються й такі республіканські лідери, як сенатор Новленд. Але це ще велика проблема, як поступав би він, якби був на місці президента Айзенгавера. Бо одна справа говорити, а інша — виконувати і за це відповідати перед цілою нацією та перед історією. В кожному разі, сен. Новленд та інші прихильники — до яких належимо й ми — „рішучої акції" проти большевизму та його аґресивної політики, висловлюють свою думку в гідній і достойній формі, що теж більш переконлива, ніж імпульсивні виступи з демагогічною закраскою.

ПЕРЕД СУДОМ ІСТОРІЇ

Великою політичною сенсацією міжнародних розмірів буде, без сумніву, заповіджена на січень поява книжки адмірала Гасбенда Е. Кіммела про події, зв'язані з одною із найбільш ганебних сторінок світової історії: японською атакою на Перл Гарбор 13 років тому. Довший уривок з цієї книжки надруковано в найновішому виданні тижневика „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт". Адмірал Кіммел, що є тепер у відставці, був командантом американських воєнно-морських сил у Перл Гарборі під час японської атаки. Він видвигає страшний закид: тодішній президент Рузвелт і його найближчі військові співробітники, зокрема ген. Джордж С. Маршал, знали від розвідки, яка „розбила" японські зашифровані інформації, цілком точно, що така атака підготовляється і коли саме вона відбудеться, але задержали це в тайні і не поінформували про це ані його, адмірала Кіммела, ані ген. Волтера Шорта, що був командантом американських суходільних збройних сил у Перл Гарборі. Адм. Кіммел уважає, що през. Рузвелт сам бажав цієї атаки на Перл Гарбор, — яка була найбільшою поразкою ЗДА в їхній історії і коштувала американцям величезні жертви і втрати, — щоб мати в той спосіб виправдання на приступлення Америки до війни.

Адм. Кіммел робить такий висновок: „Я не можу виправдати тих, що були при владі у Вашинґтоні, за те, що вони зробили. І я не думаю, що їх виправдають тисячі матерів і батьків, сини яких загинули цього трагічного 7-го грудня 1941-го року. Їх судитиме історія. В моїй книжці вони, як будь-який інший злочинець, мусять відповісти на Страшному Суді".

Суд історії суворий, але справедливий. Про це повинні завжди пам'ятати ті, що відповідають перед історією.

ШАНТАЖ ІЗ ФАБРИКОВАНИМИ ШПИГУНАМИ

12 січня 1953 року, ще тоді, як тривали бойові дії на Корейському фронті, комуністи збили американський бойовий літак і взяли в полон 11 летунів. Від того часу слух про них загинув. Під час виміни полоненими на підставі умови про перемир'я — комуністи не передали тих полонених і не назвали їх у списку поляглих чи померлих у полоні. Мовчали також на всі запити, що їх ставили американці. Аж раптом в радіоповідомленні з Пейпінґу 24 листопада ц. р., отже через 22 місяці, сказано, що в комуністичному Китаї засуджено 13 „американських шпигунів" на довголітню в'язничну кару, в тому числі двох цивільних американців і 11 летунів, саме тих, що їх взято в полон у збитій машині.

Шум, який зчинився з цього приводу, виявив кілька незаперечних фактів: 1) Всупереч не тільки постановам перемир'я в Кореї, але й міжнародному та звичаєвому праву, що існує в усьому культурному світі, відколи існують в історії війська сякі-такі обичаї, комуністичні китайці притримують воєнних полонених, хоч війна вже давно скінчилася, і в цій варварській поведінці наслідують своїх московських учителів, які по нинішній день тримають тисячі німців, австрійців, італійців і японців, як примусову дармову робітну силу. 2) Щоб прикрити цей факт серпанком „леґальности", комуністичні китайці називають воєнних полонених шпигунами, хоч кожний знає, що ніяка держава не висилає на ворожу територію своїх шпигунів у військових уніформах з усіми відзнаками й у повному озброєнні. 3) Не звертаючи воєнних полонених, а — навпаки — засуджуючи їх на довготермінову в'язницю і проголошуючи це голосно в радіоповідомленні, уряд комуністичного Китаю робить це з неприхованою інтенцією надшарпати престиж З'єдинених Держав, які — мовляв — безсильні супроти волі і самоволі комуністично-китайського режиму, та водночас — шантажувати уряд ЗДА, щоб виторгувати за життя тих американських громадян якісь концесії.

Через 11 днів після повідомлення про засуд 11 американських летунів — комуно-китайці звільнили так само неправно притримуваного канадійського летуна МекКензі, який два роки перебував у полоні, зустрічаючи там за цей час чимало американських військовиків. Це його ствердження не заскочило американської влади, бо вона має список 526 вояків і летунів, що з них і досі не вирахувались комуно-китайці. Цих 11 летунів були власне на списку 526. Говорячи про фронтовиків, що попали в полон комуністів у Кореї, американські військові чинники знають, що в комуністичному Китаї напевно перебувають 23 воєнно-полонені американці, крім тих 20-ох, які добровільно там залишились, не схотівши вертатись додому. Крім них в комуністичному Китаї перебуває ще 80 цивільних американців: 30 у в'язниці або під домашнім арештом, 5 — невідомо де, 11 — на комуністичній службі, троє дітей, врешті 31 — купці, місіонарі, жінка, здебільша нездібні або й неохочі виїхати з Китаю. З-поміж цих американців, які перебувають у комуно-китайській в'язниці, тільки одного, купця Редмонда в Шанґаї, судили публічно військовим судом, як „шпигуна", і засудили на досмертну в'язницю. Всі інші не переходили навіть ніякого суду. Очевидно, вони переходять фізичні й моральні тортури. Живучи по 20 осіб в камерах розміром у 10 квадратних стіп, в'язні черґуються, щоб змогти прилягти й заснути. Санітарні відносини й медична опіка в комуно-китайських в'язницях є глумом над сучасним тюремництвом. Єпископ Франсіс Форд із Брукліну, був у 1952 р. гнаний почерез „шпаліри" підлітків, які били його патиками й каменували, аж до його смерти. Подібна доля зустріла деяких інших місіонарів і купців.

Але, очевидно, само знущання не є одинокою ціллю комуністичної системи. Про дві політичні цілі згадано вгорі: представити перед світом, головно перед східньо-азійськими народами, що Америка тільки на словах могутня, бо ось що можна робити з її громадянами та вояками, і вона безсильна їм допомогти, — а далі, — присилувати ЗДА заплатити за життя і свободу своїх людей в Китаї політичними уступками, більшою толерантністю до справи торгівлі, слабшою протекцією для Чіянґ Кай-шека, меншою активністю в Південному В'єтнамі. Це звичайний, грубий шантаж. Є ще одна політична ціль такого затримування американців: Спершу дозволяється світові кричати про беззаконність поведення Китаю. Потім Китай звільняє декого з затриманих, а на якийсь час перед звільненням — починає давати їм краще їсти й одягатись. І різні „співіснувальники", англійські соціялісти та різної масти ліберали, кричать тоді про „відпруження атмосфери", про „злагіднення" комуністичного курсу, про „нове обличчя" комуністичної політики. Вчорашніх убивників і катів починають розглядати, як рівновартних політичних партнерів, які „ділом" доказали свої миролюбні інтенції.

Американські газети одверто пишуть про цю комуністичну гру. Але водночас вони не роблять логічних висновків. Коли ж зробив їх сенатор Новленд, то проти нього виступили не тільки комуністи й усі угодівські елементи в Америці й поза нею, але й прихильники так званого обережного курсу, включно з президентом Айзенгавером, який також знаменито знає істоту комунізму й оту шантажову стратеґію комуністів. Залякування небезпекою вибуху війни — це теж шантажова стратеґія комуністів. А що світ не хоче війни — то така стратеґія має все ще успіх. На нещастя людства, зокрема Америки.

Іван Вербяний

ВИКОРИСТАЙМО НАГОДУ

Світ знає про Україну й український нарід дуже мало, а найчастіше зовсім хибно у дусі всіх тих, що нас поневолювали й досі поневолюють.

Люди беруть інформації про країни й народи з енциклопедій, що до них редакції видавництв запрошують знавців, які ставляться до українського народу або зовсім байдуже, черпаючи свої відомості про нас з ворожих нам джерел, або „знавців" Сходу Европи, які інформують читачів енциклопедій про наш нарід так, як це вигідно їх народові й державі. Дуже рідко трапляється таке, щоб редакція якоїсь енциклопедії звернулася до наших українознавців, щоб написали статті про Україну, її історію й літературу.

Так стоїть справа з европейськими й американськими енциклопедіями. Так само стоїть вона певне і з азійськими енциклопедіями, але про них знаємо так якби нічого, бо не маємо знавців азійських мов.

Сьогодні можна з усією певністю сказати, що недалекий уже час, коли народи Азії відіграватимуть у світі визначну ролю з огляду на своє число і давність своїх культур. Азійські народи вже нині починають приходити до слова, згадати б тільки обидві Індії, Китай, Японію. З кожним роком їх голос ставатиме сильніший і тим самим для нас, українців, є важливим, щоб вони, в першу чергу такі великі й важні народи як японці, китайці та індійські народи, були правдиво поінформовані про Україну й український нарід.

До найважливіших азійських країн належить чи не в першій мірі Японія, — країна, що з нею мусять числитися всі, хоч не всім їм воно на руку й не дуже мило. Японія — це природний ворог Москви й це для нас важливе. Мусимо інформувати про себе японців так, як воно правдиво виглядає. Не зробимо цього ми, то зроблять це всякої масти москалі й інші брати-слов'яни.

Японське видавництво „Діти Всесвіту" приготовляє до до друку енциклопедію країн усього світу, призначену для японських дітей. Оригінальність цього видання в тому, що японських дітей мають інформувати про свій нарід і державу діти даної країни.

Це дійсно щось нове і оригінальне.

Самі діти мають писати тексти коротких статтей, робити рисунки й малюнки, зладити й дібрати фота, що представляли б найхарактеристичніше з їх країни й народу, надіслати ноти з піснями в першу чергу своїми дитячими. Самі діти даного народу мають надіслати дуже короткі тексти статтей, що мають інформувати японських дітей про життя свого народу, про його звичаї, народну ношу, пісні, музику, школи, церкви й найкращі будівлі, народне мистецтво, характеристичні краєвиди своєї країни, чи то країни, що з неї походять їхні батьки.

Це японське видавництво дитячої літератури звернулося через п. Євгена Деслава з проханням, щоб він довів цей задум до відома української суспільности на чужині, і обіцяло, що охоче вмістить у розділі „Україна" всі цікаві надіслані дітьми статті, малюнки, листівки та все інше, що їх одержить від українських дітей — молодих авторів.

Отже, маємо першорядну нагоду звернутися до дітей японського народу з власними, правдивими інформаціями про наш нарід, його минуле і його культуру та страшне наше поневолення.

Є це прекрасна й неповторна нагода, що її не смімо проґавити.

Ця нагода для нас тим більше важлива, що зможемо промовити про себе до молодих японських читачів, а знана річ, що прочитане й вислухане в дитячому віці, лишається дуже довго в пам'яті. Діти — це майбутні громадяни країни. Між ними є вже зовсім певно ті, що за кілька десятків років вестимуть політику та провід у всіляких ділянках духового й культурного життя своєї країни. Зможемо й зумімо промовити до уяви й почувань японської дітвори, — з'єднаємо Україні приятелів і симпатиків, що зостануться ними на ціле життя.

Всі матеріяли з терену ЗДА в англійській мові треба надсилати до видавництва перед 1 квітня 1955 р. Отже часу лишилось дуже мало й тому негайно треба взятися до праці.

Ясно, що наші діти при найкращій своїй волі не зможуть зробити того всього без помочі й вказівок своїх батьків та виховників. Справа є така важлива й пильна, що всі наші педагоги й українознавці, що їм лежить на серці добро нашої справи, повинні якстій скликати спеціяльну нараду, щоб на ній обговорити цілу ту справу, укласти плян праці й змісця приступити до діла.

Адреса видавництва: "Les Enfans du Monde", Redaction de Heibonsya,, Jonbantyo, Tokio, Japan.

ПРОМОВА А. ГАРРИМАНА НА УКРАЇНСЬКІЙ МАНІФЕСТАЦІЇ — В КОНҐРЕСОВОМУ РЕКОРДІ

У конґресовому рекорді з 18 листопада 1954 р. на стор. А 6864 вміщено повний текст промови теперішнього губернатора стейту Ню Йорку, Аверелла Гарримана, що її він виголосив 19 вересня ц. р. на великій українській маніфестації в Мангеттен Сентер в Ню Йорку. Цю промову зголосив до конґресового рекорду сенатор Герберт Ліман, підкреслюючи вартість цієї промови для пізнання суті комунізму, як також заслуги Українського Конґресового Комітету, що був головним організатором цієї української маніфестації. Згадується при цьому прізвище адвоката Степана Яреми, як головуючого в тій частині маніфестації. Аверелл Гарриман переводив у своїй знаменитій промові паралелю поміж царською і комуністичною Московщиною і закінчив її палким признанням необхідности, щоб у вільному світі зайняла гідне місце вільна і ні від кого незалежна українська держава.

С. М.

УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ПРАЦЯ І НАША ПОВИННІСТЬ

Цікаво і дуже повчально читати спогади Винстона Черчила. Цей чоловік, що стояв біля державної керми майже півстоліття, чоловік, що був головною рушійною силою під час двох світових воєн, має що оповісти і має чого навчити інших людей та інших державних мужів на підставі свого великого досвіду.

Але є в тих споминах, особливо в першому томі, одна річ, про яку читаючи не раз звертаєш свій зір на нас, українців, — на нашу поведінку і на нашу політику.

Иде про той період, коли з'явився у Німеччині Гітлер і коли Німеччина, під його проводом, почала нестримно озброюватись. Споглядаючи те озброєння і вивчаючи програму та наміри Гітлера, Черчил ясно бачив, що готується великий наступ на Схід і на Захід і відроджується велика Германська імперія, з колоніями і з „життєвим простором" для німецької раси, як вищої й найсильнішої... Спостерігаючи це, Черчил, що був у той час лише членом Нижчої Палати, увесь час підносив перед тодішніми керівними чинниками англійської політики питання про необхідність збро́їтись, бо, обеззброєна за Версальським трактатом, Німеччина відкинула всі трактати і способом явним та таємним пильно працювала над відновленням своєї військової сили.

Одначе, як оповідає Черчил, він не мав вдячної авдиторії. Ані прем'єр Болдвин, ані прем'єр Чемберлен не поділяли його передбачень, не слухали його осторог, ніхто, за виїмком кількох приятелів Черчила, не надавав поважного значення німецьким зброєнням, і державна машина англійського королівства котилась собі уторованим шляхом; і навіть дивно: військове міністерство Англії не мало точних даних про осяги Німеччини в зброєнні на суші, на морі і в повітрі.

Але прийшли фатальні дні, і тому самому Черчилові довелося витягати Англію із незвичайно скрутної ситуації...

Отож, читаючи Черчила, мимоволі думаєш про нас, українців. З тою різницею, що у нас є таки не мало людей, які дивляться вперед і закликають до підготови, до праці, до зустрічі майбутніх подій. Але, як Болдвін і Чемберлен не слухали Черчила, так наша „українська маса, українське громадянство, легковажить собі заклики наших установ.

Яскравим прикладом цього можуть бути заклики нашого Українського Конґресового Комітету, нашого Народного Фонду — складати Національний Даток.

Перед нами ще багато праці — політичної, культурної, загальнонаціональної. Особливо — політичної. Одної пропаґанди замало, є багато справ і питань, які вже пора розв'язувати, практично, — наші стосунки із сусідами, з можливими союзниками і спільниками; праця в Об'єднаних Націях, в різних літературних інститутах, на міжнародних конґресах, конференціях і т. д. До всього того ми дозріли і дійшли своєю дотеперішньою працею, своїми змаганнями. Але тим самим поле наших можливостей поширилося, і на нових, вищих щаблях політики, потрібна наша участь, наша праця.

А все це вимагає засобів, великих засобів, щоб ми були готові, щоб ми потім не шкодували...

Хоч засоби потрібні великі, але річний Національний Даток, — мусимо це признати, — встановлено дуже скромний. Це є добра засада — не обтяжувати людей завеликим жертвами, але зате можемо жадати, щоб той малий Даток кожний громадянин заплатив.

Не сміє бути між нами людей, що вважають себе українцями, свідомими громадянами, що належать до нашої, української, спільноти, живуть одними з нами спільними ідеалами, але, фактично, ухиляються від несення всякої повинности.

Ми, українська спільнота, вже є на такому рівні, що подібні прояви разять. Правда, з делікатности про це не говориться та імена не називаються, але це не означає, що громада того не бачить...

УКРАЇНЦІ Й БАЛТІЙЦІ З БОФФАЛО ДЯКУЮТЬ СЕН. НОВЛЕНДОВІ

Учасники маніфестації в Боффало, зорганізованої з нагоди 36-их роковин проголошення самостійности Латвії, вислали 21 листопада ц. р. депешу сенаторові Вільямові Новлендові з сердечною подякою за його мудре й мужнє становище у відношенні до проблеми „співіснування" з Советами. Підписані репрезентанти латиської, української, естонської і литовської громад в Боффало стверджують у цій телеграмі, що всяка співпраця з російськими комуністами — це дійсно, як висловився сенатор Новленд, „троянський кінь", введений в сім'ю вільних народів світу. Переговори з Совєтським Союзом лише підривають морально мільйони підсовєтських громадян та ослаблюють їхній спротив комуністичній тиранії. За українців телеграму підписали п.п. Ілля Була, голова Відділу УКК у Боффало, і В. Чепик, секретар.

НОВИЙ ПЕРЕСЕЛЕНЧИЙ ПУНКТ В АВСТРІЇ

Зальцбурґ. — У Глязенбаху в краю Зальцбурґ в Австрії створено нову переселенську станицю для еміґрантів до ЗДА й інших заморських країн. За 100,000 долярів ЗДА збудували тут будинки для приміщення 270 втікачів, канцелярій та їх службовиків. Перебудовано колишні військові касарні, де в перших повоєнних роках притримували колишніх нацистів. Американські чинники кермувались у цій справі увагою на існуючий іміґраційний закон т. зв. Рефюджі Реліф Акт (про допущення до ЗДА 209,000 осіб), що передбачує найменше 4-місячний період для обсервації кожного кандидата до переїзду до ЗДА. До Глязенбаху мають перевозити всіх тих утікачів із Сходу, які в Австрії компетують на переїзд до ЗДА.

Володимир Янів

НІМЕЦЬКІ ДОСЛІДНИКИ ЕВРОПЕЙСЬКОГО СХОДУ НА МАНІВЦЯХ

(2)

Для арґументації своєї концепції прелеґент був щедрий у підкреслюванні значення слов'ян для розвитку европейської культури, і з того погляду скритикував клясичну працю німецького історика Ранке (1795-1886), який, пишучи історію романських і германських народів, створив поняття єдности тих народів, коли насправді творять вони єдність, але разом ще й зі слов'янськими народами. Розвиваючи, однак, погляди основніше, Геллпах говорив насправді не про Европу, як про єдність, а про можливості нової німецької експансії на Сході, базованої на германсько-слов'янській, чи [illegible]ніше на німецько-слов'янській [illegible], в сьогоч[illegible] ла його концепція стати явною проповіддю німецького імперіялізму на Сході, і тому німецька експансія була завуальована назвою німецько-слов'янського кондомініюму.

Іншими словами, протиставлячись ідеї здійснюваного сучасного европейського об'єднання, як завдатку майбутньої „Вільної Европи", Геллпах висунув візію німецько-слов'янського об'єднання, зразком якого мала б стати колишня „наддунайська" монархія Габсбурґів. При тому цитував він погляд чеського історика Паляцкого (1798-1876), що, мовляв, коли б не було Австрії, то її треба б було видумати, критикуючи рівночасно відомі тези Вилсона й версальський трактат, які, на його думку, призвели до большевизму. При пропаґанді нового (німецько-слов'янського) кондомініюму, який спирається на тисячолітньому взаємному проникванні, прелеґент не забув німецького „культуртреґерства", говорячи про позитивну ролю німецької колонізації, з якою могла б рівнятися хіба ще тільки колонізаційна акція в ЗДА, і посунувся навіть до того, що висказав погляд, що нема виразної границі між німцями й слов'янами. І саме ці твердження доволі явно вказували на правдиві інтенції автора. Розуміючи, що останні війни і німецькі помилки залишили багато ресентименту, назвав він передумовою реалізації пропонованого кондомініюму „очищення" співвідношення між німцями і слов'янами. Лінія „Одри-Найсе" не може викликати бажання реваншу, а поновне з'єднання Німеччини, як плян майбутньої політичної дії, не може вдоволяти, як концепція, коли зважити, що сьогодні 12,000,00 німців виселено з замешкуваних колись ними земель. Вернутися зможуть вони до своїх хат, тільки під умовою, що концепція німецько-слов'янської спільноти знайде симпатії серед самих слов'ян. А що „демократія — це, за твердженням Масарика, дискусія", то він уважає за доцільне під дискусію поставити саму концепцію.

Для доведення „европеїзму" слов'ян, в тому числі росіян, прелеґент обмежився до названня історичних фактів, до речі дуже неповно, і тому наскрізь однобоко дібраних, не аналізуючи ідеологічно-програмових праць самих таки росіян. При тому справу спростив він ще настільки, що комунізм назвав „західнім продуктом", імпортованим до Росії. У боротьбі проти комунізму стоїть, таким чином, з ідеологічного погляду не Захід проти Сходу, але Захід проти Заходу, коли зважити, що всі великі теоретики комунізму були західньо-европейського походження. Отже боротьба з комунізмом — це, на його думку, аж ніяк не боротьба зі слов'янськими народами, і не боротьба з росіянами. Твердження, що, мовляв, як німців не можна утотожнювати з націонал-соціялістами, так не можна утотожнювати росіян з комуністами, було зі зрозумілих причин дуже тепло прийняте авдиторією, але схвалення навіть наукової авдиторії аж ніяк не є доказом правдивости твердження, яке зрештою в різних відтінках і у різних ґрадаціях були повторюване декількома іншими прелеґентами.

Критична аналіза тез проф. Геллпаха

З'ясованим поглядам не можна відмовити сміливости й розмаху. Це інша річ, наскільки вони реальні, і наскільки з погляду реальности правильні. Ще інакше треба б оцінити погляди з аспекту абсолютної справедливости. Але саме тому ці погляди рішуче вимагають аналізи.

Передусім, треба дивуватися, як саме науковець-політик міг висунути таку нереальну концепцію, якою є кондомініюм німецького і російського народів (з включенням інших слов'янських народів). Що Німеччині така концепція може видаватися принадна — це інша річ. Але треба подумати, чи пропозиція німців може знайти позитивний відгук у росіян, які сьогодні стоять на вершинах могутности і які ніякого кондомініюму не потребують, опановуючи самі більше ніж шостину світу і контролюючи ще дальші простори (Китай!). Концепція кондомініюму зі слов'янами могла б мати деякі познаки реальности тільки тоді, якби німці видвигали ідею розбиття Росії для визволення інших слов'янських народів і якби пропонували кондомініюм, як противагу сучасній Росії і Америці з її союзниками у Західній Европі. Це інша річ, чи сьогодні, по двох світових війнах, викликаних німецьким імперіялізмом і мілітаризмом, концепція знайшла б відгук, і чи таки більше довір'я заздалегідь не здобуває собі англо-саксонський світ, хоч і його концепції мають поважні недоліки („фрі Юроп" без України і без поневолених Росією народів), могли б німці пробувати здобути собі симпатії тих народів, які поминені в політичних розрахунках західніх переможців. Проте німецька гра йде не на здобування симпатій поневолених, а на союз із сильним, звичайно, коштом поневолених (бо інакше взагалі проєкту не можна уявити). Таким чином концепція, крім нереальности, грішить ще неморальністю.

Іншими словами в концепції німецько-слов'янського кондомініюму відживає не ідея давньої наддунайської монархії, а традиційне німецьке русофільство. І з цього погляду з'їзд, який мав шукати нові ідеї і який позірно давав нові концепції, насправді намагався тільки дати наукову підбудову під давні традиції Рапалльо (1922). Сам доповідач не вагався навіть пригадати „Священного Альянсу" Німеччини й Австрії з Росією з 1815 р. з виразним протифранцузьким вістрям. Це німецьке русофільство, якого зрештою не бракувало й в часах націонал-соціялізму (в постаті власовщини), було слідне на кожному кроці не тільки в доповідях з'їзду, але й у цілій організації „днів слов'янської культури", які на ділі стали днями російської культури. Таким чином, на концерті „слов'янської" музики, поруч творів росіян Бородіна, Ґречанінова, Муссорґського й Шостаковича, знайшлося ще тільки місце для Сметани; театр виставив тільки одиноку п'єсу Толстого; про Толстого й Достоєвського говорилося, крім цього, в доповіді, коли друга займалася „розвоєвими лініями російської іконографії", а третя „Росією і німецьким південним Заходом"; радіова авдиція приносила комедію росіянина Островського; приклади більше ніж промовисті, до речі зумисне наведені повністю, щоб не склалося враження необ'єктивної однобокости.

Мілена Рудницька

ДВА ЮВІЛЕЇ

(З приводу 70-річчя оснування першого українського жіночого товариства й 20-річчя Українського Жіночого Конгресу)

(4)

Відійшла від активного життя передчасно, ще в силі віку і своїх творчих сил, та, розжалена й огіркла, скрилася в свойому болехівському затишку.

В іншому листі до Маковея з 1898 р. писала: „Не думаю накидатися моїми творами теперішній нашій суспільності, яка так щиро над тим працювала, щоб мене морально вбити. Лишила я питання жіноче, бо вже не могла довше плисти сама одна проти води. Та чи це буде великий тріюмф для тих, що мене до цього довели, — покаже будучність".

Зі своєї стежки не зійшла, на компроміси з рутенським назадництвом і вузькоглядністю не пішла.

Не можна думати без смутку і сорому про самотність і гіркоту її старости. Та справді велика і благородна людина, якою міг би гордитися кожен культурний нарід, вмирала всіма забута. Яким докором для українського загалу є той напис, що його, згідно з її останньою волею, вміщено на її могильному камені на болехівському цвинтарі: „Мене вже серце не болить". Як дуже мусіло боліти це серце! Як їй допекли до живого, як затруїли її душу!..

Вмирала, мабуть, з гірким почуттям, що все її життя було невдале, що весь труд був даремний.

А втім, швидко те, що здавалося невдачею, виявилося тріюмфальною перемогою!

Минуло заледве кільканадцять років від смерти Наталії Кобринської, як українське жіноцтво, що пішло в життя з її духа печаттю, віддало пошану Світлій пам'яті своєї провідниці, відзначаючи 50-ті роковини оснування нею першого українського жіночого товариства. Та сама сцена дії, той самий Станиславів, — але як же змінені обставини! Це вже не збори гуртка піонерок, не льокальне віче, а імпозантний конгрес умандатованих делеґаток усього українського зорганізованого жіноцтва. Це показ проробленої праці, ревія сил українського жіночого руху, — це прилюдний іспит, а водночас сформульовання позицій та плянування дальшої акції.

Бо ситуація українського жіночого руху була основно змінена. В українське громадське життя увійшли кадри жінок, що перейшли через університети, що побували на Заході, що покуштували, яке задоволення дає економічна незалежність, свобідний розвиток індивідуальности, власний зміст життя. Але дипломи, незалежні становища, виборчі карти, чи навіть посольські мандати не розв'язали проблеми. Покінчився був емансипаційний етап жіночого руху, — перед українським жіноцтвом стояли нові завдання.

Тим часом була Перша Світова Війна, була над Дніпром Національна Революція, був у Галичині безсмертний Перший Листопад. Був на всіх українських землях короткий період власної держави. Всі події переорали до основ життя народу й довели всім, що нема різниці між серцем жінки і серцем чоловіка в укоханні землі й святої справи.

Трагедія народу, визвольні змагання якого покінчилися катастрофою, — народу поневоленого, розшматованого між сусідів, кидала тінь на всі прояви індивідуального і збірного життя. Вона визначувала цілі, напрямні й засоби праці, і власне з неї, з трагічного становища нації, український жіночий рух, у майже 20-річному періоді між двома Світовими Війнами, черпав свою динаміку і свій патос. (Закінчення буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мін.

Велика втрата.

Українське національне життя в м. Міннеаполісі весь час позначувалось невпинним ростом, про що не раз були звідомлення в українській пресі.

Новоприбулі православні українці всього 20 родин, маючи велике бажання молитись Богові згідно зі своїми традиціями, організували парафію св. Юрія Переможця, сміливо взявши на свої немічні рамена непосильний тягар утримання церкви, настоятеля і дириґента.

Після трьох років наполегливої праці, під невтомним керівництвом свого настоятеля прот. А. Кістя, бувшого відважного старшини Армії УНР, пізніше відомого громадського діяча й душпастиря, парафія невпинно росла й розвивалася, дійшовши до 120 родин жертовних парафіян.

Упродовж трьох років парафіяльна громада св. Юрія Переможця користувалася церквою, що її були віддали в тимчасове користування греки, які мали дві церкві. Після того парафіяни виявили однодушне бажання купити церкву на свою власність. Дякуючи великій жертовності, парафіяни в скорому часі здійснили своє бажання, купивши за готівку велику й дуже гарну церкву. Після чотирьох років, зокрема після останнього року великої, жертовної праці парафіян, куплена церква стала одною з найкращих православних церков на американсьдому континенті, яка, можливо, в недалекому майбутньому, була б катедрою. Але несподівано безмежна радість парафіян змінилася на безмежний смуток.

У понеділок, 29-го листопада вполудне, з невідомих причин, несподівано в середині церкви сталася пожежа. За годину майже вся церква була охоплена могутнім, невблаганним полум'ям і чорною хмарою диму. Затріщали склепіння... Церква валилася й горіла. Міські пожежні дружини були майже безпорадні. За дві години з дуже гарної, великої святині осталися лише руїни... Лише дякуючи відважності настоятеля прот. А. Кістя і парафіянина п. В. Колісниченка, які наспіли до церкви в час пожежі, незважаючи на заборону пожежників, боковими дверима, що були біля вівтаря, вони вспіли винести й врятувати все з вівтаря і з ризниці, що являє собою велику вартість і дає можливість відправляти Богослуження.

Парафіяни св. Юрія Переможця в великому смутку переживають велику втрату своєї святині. Всі місцеві американські часописи з великим співчуттям підкреслили, що це не тільки велика втрата новоприбулих православних українців, які купили ту церкву, але що згорівша церква є великою втратою цілого міста, бо була великою історичною цінністю і належала до найстарших церков міста.

З першого ж дня, як згоріла церква, парафіяни оплакуючи свою дуже велику втрату, стали докладати всіх зусиль, обмірковуючи, де можна було б безперебійно відправляти Служби Божі й щоб якнайшвидше знову купити церкву. Відрадним явищем є те, що деякі сусідні американські церкви запропонували тимчасово користуватися їхніми церквами й церковними допоміжними приміщеннями, що дасть змогу безперебійно продовжувати Богослуження й все парафіяльне життя важко потерпілої громади.

Церква згоріла! Але віра її вірних горить незгоряним огнем і поки віра Христова горітиме в людських серцях, доти Господь милосердний не оставить своїх вірних без церкви Христової і, можливо, що в недалекому майбутньому, з Божою допомогою, парафіяни церкви св. Юрія Переможця, знову молитимуться в своїй власній церкві.

о. М. Годинський.

Бостон, Масс.

Свято Лицарів Базару.

28 листопада 1954, за ініціятивою Відділу ОбВУА в Бостоні відбувся в церковній залі 136 Арлінґтон вул. вечір спогадів трагічної смерти 359 лицарів віддавших своє життя за Україну 21 листопада 1921 р. під Базаром.

Вечір спогадів з участю бувших старшин і вояків УНР, — учасників визвольних змагань 1917-21 р. та парафіян і сестрицтва на чолі з протоієр. о. І. Даниллевичем, пройшов в надзвичайно милому, сімейному настрої. Як всі присутні зайняли місця за столами, о. І. Данилевич помолився і поблагословив скромну трапезу, а інж. Д. Гурин відкрив вечір і в свому вступному слові коротко згадав про перший і другий зимові походи армії УНР в запілля ворога з метою очолити загальне повстання на Україні в роках 1919 і 1921 проти червоного окупанта Москви. Особливо Другий Зимовий Похід залишив по собі сумні і трагічні пам'ятки. Хоч і має своє він велике історичне значення зі стратегічного боку, але й поніс велику жертву — 359 незабутніх лицарів - мучеників, розстріляних червоними катами під м. Базаром. Закінчуючи своє слово, інж. Гурин попросив присутніх учасників визвольних змагань, щоб в дусі спогадів розповіли присутнім американським українцям — старим іміґрантам про події, які відбувались в роках 1917 по 1921, і як український народ складав свої жертви на вівтар Батьківщини.

П. інж. В. Гаврилець розповів декілька фактів з власної участи в організації українських частин з бувших солдатукраїнців царської армії в 1917 році, коли українці, зголошуючись до українських частин, говорили: „записуйте, ми є козаки Полтавської або Чернигівської губернії". Тодішня молодь знала все ж таки, що вона є нащадки славних Запоріжських козаків і охоче ставала в ряди армії УНР. Далі інж. Гаврилець відповів на запитання: що сталося з ген. Ю. Тютюнником? Генерал Ю. Тютюнник, каже п. Гаврилець, страчений москалями в підступний спосіб. Провокатор, Юда — Заярний продав його за жменю сребрянників в руки ворога, поїхавши спеціяльно закордон та привіз генерала Тютюнника до рук ЧК.

Інж. Влудимко в гарний спосіб розповів про намагання репатріювати інтернованих козаків УНР присланими з Москви уповноваженими червоними офіцерами з польським генералом на чолі в 1922 р. За дротами, оточуючими табір, було приготовлено достатню кількість польського війська з новобранців волинняків для „втихомирення" козаків, якби вони дозволили собі „побавитися" з репатріяторами.

Козаки по приказу польського полковника, мусіли були підходити черґами до столів, за якими сиділи російські офіцери і приготувалися реєструвати, хто бажав би вертатись „на родіну". Всі козаки як змовились; підходили до столів і шипіли крізь зуби: „Пиши, не вертаюсь"! „Пиши, не бажаю вертатись!" Але один козак, інвалід, без лівої руки і без правої ноги, на прізвище Пруш, підійшов до столу на милицях, записався, сказавши якісь дані, що вимагав реєстр, опісля, як відважив свою милицю і від усього серця та сили ударив по голові одного, а тоді другого коло іншого стола, що записував. Всі не зчулись, з відкілля й лихо звалилося.

Покликані жовніри - волиняки для того, щоб чинити порядок, „неохоче втихомирювали бунтарів". „Помилково" й москалеві дісталось. Всю цю „нетактовну історійку" віднесено було на рахунок нервів інваліда Пруша, а москалики повернулися додому з гарними слідами милиці на головах.

Протоєрей о. Данилевич, промовляючи до всіх присутніх, висловив свій жаль, що йому і всьому українському духовенству приходиться служити тільки панахиди, а молебнів майже ніколи. Маємо занадто багацько жертв за кращу долю нашої Ватьківщини. — поневоленої України. Надіємося на Милосердного Всевишнього, що Він нам допоможе здобути Волю для України.

П. Масний коротко висловив думку давно прибулих українців до Америки: „Слава Богу, що ми не зазнали страхіть того лихоліття. Але ми є горді з Вас, учасників визвольних змагань, і дякуємо Вам за організацію сьогоднішнього вечора. Надіємося, що в майбутньому нас буде більше присутніх на таких вечорах".

Перед кінцем вечора з деклямаціями виступив 69-літній п. Антін Івашко і продеклямував під гучні оплески присутніх „Героям Базару" та „Доля України".

Співом Українського Національного Гимну закінчився цей товариський вечір. Д. Н.

Запит складача: А чи, бува, не зібрано на тому вечорі бодай кілька центів на допомогу напр. Інвалідам з Українських Визвольних Змагань?

ВИЯСНЕННЯ РЕДАКЦІЇ

У зв'язку з коментарем „Наші світла і тіні", надрукованим в 216-ому числі „Свободи" та голосами читачів і редакційною заміткою на цю тему в „Свободі" з 2-го грудня, стверджуємо, що в дописі п. Осипа Залеського, на якому згаданий коментар був базований, не було мови про неприявність на одній з комментованих імпрез „членів другої виховної організації молоді", себто Пласту, до чого й відносилися голоси читачів. У дописі була мова тільки про Начального Пластуна.

„Друкарський чортик" зробив аж два рази збитка нашому вартісному співробітникові, д-рові Ростиславові Сочинському. В „Свободі" з 23-го листопада в його статті на медичні теми подано неправильно його ім'я, а в оголошенні в „Свободі" з 4-го грудня про відкриття лікарської ординації перекручено його прізвище. В одному і другому випадку має бути: РОСТИСЛАВ СОЧИНСЬКИЙ.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому народові!

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ НА УНІВЕРСИТЕТІ МКҐІЛ

Від 1—7 листопада Український Студентський Клюб при МкҐільському Унісерситеті в Монтреалі влаштував другий з черги Український Тиждень під патронатом И. В. Пикерсґіл, міністра громадянства й іміґрації, та українських послів Дікура, Головача, Старчевського, і Заплітного. Програмою Тижня кермував голова Клюбу п. Богдан Турченюк.

Вистава Образотворчого Мистецтва.

Першою імпрезою Тижня було відкриття Виставки Українського Образотворчого Мистецтва видатним канадським художником д-ром Артуром Лизмером, який на вступі своєї промови сказав: „Канада дістала багато талановитих людей з України, і я вважав, що ми не були б в змозі післати Вам стільки ж таланту в заміну".

Дальше д-р Лизмер висловив своє захоплення українським мистецтвом та закликав до дальшого плекання його в Канаді.

На виставці було експоновано 43 картини десяти малярів. Гарним додатком до картини були експонати з українських вишивок, різьби, та кераміки, фахово поклясифіковані п. Любою Жук.

Зацікавлення виставкою було таке велике, що організатор п. Радослав Жук був змушений її продовжити. Більшість відвідувачів становили чужинці.

Доповідь проф. Меннінґа.

Другого дня професор Колумбійського університету д-р Кларенс Меннінґ виголосив доповідь на тему „Боротьба проти Москви" для чималого числа слухачів. Прелеґент прослідив розвиток російського імперіялізму від часів Андрія Боголюбського, спеціяльно підкреслюючи ролю творів Достоєвського і Толстого в поширенні тої ідеї. Рівночасно д-р Меннінґ представив боортьбу з найновіщою формою цього імперіялізму, комунізмом, та заявив, що мирне співіснування ніяк не розв'яже натягнених міжнародних відносин.

Під час Тижня Клюб передав до університетської бібліотеки нові книжки з українознавства.

Зустріч Українських Студентів.

На закінчення Українського Тижня була влаштована зустріч українських студентів Монтреалю, Торонта, й інших міст. На зустріч прибув представник ЦеСУС-у п. Всеволод Мардак з Парижа. Всіх учасників було понад 50. В програму входили екскурсії до монтреальських високих шкіл, доповіді, вечірки, та великий студентський баль.

Цікавою була зустріч з представниками Монтреальського Університету, які виявили багато зрозуміння і прихильне наставлення до українських інтересів. Наприклад, п. Ґотіє, представник Студентської Громади, виступив проти асиміляції, твердячи, що „єдність нації (канадської) зовсім не вимагає одноманітности". На тому ж університеті студенти мали нагоду познайомитися з професорами Центру Слов'янознавства. Для цього була влаштована окрема сесія, на якій директор Центру проф. Домарацкі з великим признанням висловився про заслуги українських науковців в досягненнях Цетнру, а о. д-р Залеський, голова українського відділу, вказав на потребу віри і науки у пізнаванні правди та боротьбі зі злом. Від студентів промовляли: п. Ігор Мончак, п. Петро Гаврилюк, п. Іван Винницький, та п. Всеволод Мардак.

Ввечері відбувся пишний баль для студентів і громадянства. На закінчення зустрічі влаштовано прощальну вечірку з доповідями та дискусією. Д-р Марко Антонович надзвичайно цікаво представив українське студентське життя за останніх 50 років, що дало підложжя слідуючій доповіді, п. В. Мардака, який поінформував про змагання ЦЕСУС-у після останньої війни за визнання його рівним з централями других, державних народів, що вкінці повнистю осягнено. П. Лев Винницький, член управи СУСК, висловив цікаві думки щодо завдань українського студентства в Канаді. Після доповідей предсідник п. Микола Плавюк провів коротку і річеву дискусію. Вечірку закінчено товариською забавою.

Проаналізувавши перебіг Тижня, треба ствердити, що подібні імпрези є дуже корисні, і тому варта б їх урядити і по других університетах, де є наші студенти.

При цій нагоді Український Студентський Клюб при Університеті МкҐіл складає щиру подяку п. В. Довганеві за жертвенну працю в організації вище згатаної мистецької виставки, та п. Б. Панчукові за труди, зв'язані з доповіддю проф. Меннінґа.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в середу, 15-го грудня, о годині 7.30 вечором, в УНДомі при Фліт вул. Обов'язком кожного члена є прийти на збори і заплатити свою вкладку. Позамісцеві члени хай посилають свої вкладки Моні Ордером або чеком. Довгуючі члени легковажать собі плачення вкладок, і довгують по кілька місяців, а Товариство не буде за нікого платити, тому такі члени, як не заплатять свого довгу на цих останніх зборах у цім році, будуть суспендовані. — П. Костик, предс.; І. Патуляк, касир; В. Кушнір, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Т-во „Дарахівщина" відд. 275 повідомляє своїх членів, що останні місячні збори відбудуться в суботу, 11-го грудня, о год. 7-ій веч., в церковній залі при Грін і Сусекс вул. Проситься всіх членів прибути і вирівняти свої вкладки. — І. Шуплян, секр.

Посмертні Згадки

ТЕОФІЛЬ СТЕҐНИЦКИЙ, довголітній член Т-ва Б. Хмельницького відд. 158 УНСоюзу в Бруклині, Н. Й., помер по довгій і тяжкій недузі 6-го грудня 1954 р., в 74 році життя. Походив зі села Отиневичі пов. Бібрка, Зах. Україна. Вступив до Т-ва і Союзу 1913 р. Полишив у смутку жену Марію, синів Йосифа і Петра, невістки і 3 внуки. Похорон відбувся 10-го грудня з пог. заведення до грек.-кат. церкви Сош. св. Духа. — В. Й. П.!
В. Баглай, секр.

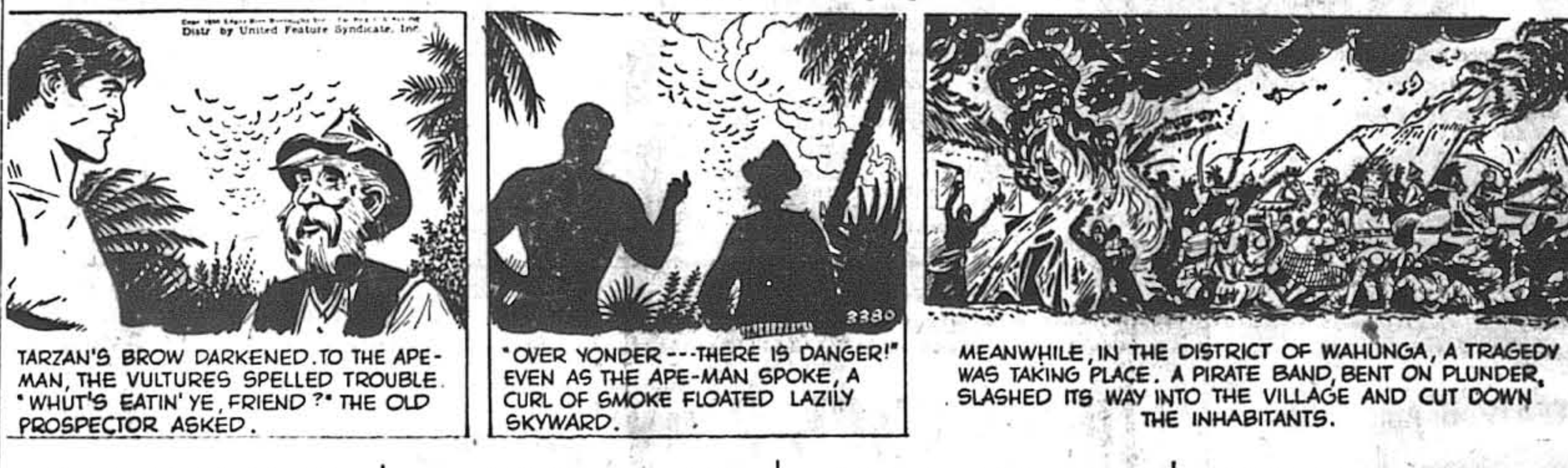
Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"!

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В СВОБОДІ!

ТАРЗАН, ч. 3380. Мародери.

Тарзанове обличчя нахмурилося. Грифи віщували мавполюдині нещастя. — Що вас гризе, приятелю? — запитав старий шукач золота.

— Он там... звідтам іде небезпека! — Коли мавполюдина це говорила, смуга диму поволі зносилася до неба.

Тим часом, в окрузі Вегюнґе, відбувалася трагедія. Банда піратів, жадна грабувати, вдерлася до села і вирізувала мешканців.